

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar independent Românesc în Oradea-Mare.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE :
Ca ziar săptămânal :
Pe un an 100 Lei
Pe un jumătate an 50 Lei

O Universitate la Oradea-Mare

Primministrul I. C. Brătianu, a fost așteptat cu multe pregătiri. A fost anunțat pe ziua de Duminecă, și a sosit cu tren special noaptea în Societatea D. Min. al Comunicațiilor Generalul Tr. Moșoiu. Scopul călătoriei lui a fost ca să se informeze înainte de a decide asupra organizației unei Universități la Oradea-Mare. Nu ne-am amestecat până acum în discuțiile deschise pe această temă. O spunem însă astăzi că nu suntem de părere, ca să se organizeze acum la Oradea-Mare o Universitate.

Nu suntem de părerea, fiindcă creșterea tineretului din apropiere și din județele învecinate nu se pare mai asigurată la Universitatea din Cluj. Dar, nu credem nici aceea, că Oradea-Mare ar fi un loc potrivit pentru o Universitate. Nu privim chestiunea din punct de vedere al clădirii, ci numai din punct de vedere cultural, și educativ.

Abia suntem capabili să prevedem cu profesori adevărați Universitatea din Cluj. Acolo sînt lecții mulți cari nu au ajuns încă a fi individualități științifice-pedagogice. Este altceva când te pregătești zilnic la cursuri, cu cari nu te-ai ocupat, până atunci mai intensiv și este altceva să creștii elemente de știință după specialități, pentru generații viitoare. Învățatul pentru-ca să învețe pe alții trebuie ca singur să fie învățat.

Universitatea din Oradea-Mare ar avea 3 facultăți și anume: teologică, juridică și comercială.

Episcopii își organizează singure teologiile, pentru ele să susție o facultate? Ar fi un caz, când anume ar fi singura organizație Universitară teologică din teritoriul Ardealului și a Banatului.

Profesori ne putem crește în număr potrivit la celelalte universități. Avocați și magistrați ne pregătește și astăzi Academia de drept, pe care o avem, — în număr destul de mare.

Așa fiind, și luând în considerare sumele enorme cari anual ar înghiți Universitatea, când nu suntem în stare să susținem instituții culturale cum este Opera Română din Cluj ori un teatru românesc la Oradea-Mare, trebuie să cum-

pănim organizațiile nouă cari am dori să le vedem. Ba, ca distanța mică dintre Cluj și Oradea va cauza pe de altă parte pierdere de forțe și divizare de elevi, eleve. Clădirile magnifice cari ne-au rămas din dărnicia vechiului regim se pot ținea în folosință și spre scopuri mai prielnice.

Oradea-Mare nu are clădiri cari să cuprindă toate școlile locale să fie destinată Școala de cadeți pentru școlile cari le avem.

Să privim în jurul nostru, și să alimentăm elementul românesc prin o creștere solidă, spre folosul real al națiunii. În acest sens va veni la rândul ei vorba și de Universitate. Vedem griji mai grele și scopuri mai apropiate.

Primul Ministru Ionel I. C. Brătianu la Oradea-Mare

Duminecă noaptea cu acceleratul a sosit în localitate d. primministrul I. C. Brătianu și d. ministru al comunicațiilor general Traian Moșoiu.

Ministrii au dormit în vagoanele lor. Dimineața la orele 5, primul a eșit d. Brătianu, și a luat loc în restaurantul Gării. Lui i-a urmat min. Moșoiu. Unii după alții s'au adunat în gară P. S. S. Episc. Cio-rogaru, general Munteanu, dir. gen. la Minist. de Războiu, prefectul V. Hodor, general Olteanu, primarul Bucico, pref. de pol. A. V. Catana, decanul Hoványi, deputat Negulescu, dir. regional Gocan, U. Tr. Gombos, dir. Szilágyi Ioan și alții.

Dejunul s'a luat la o masă comună, întreprinzându-se Miniștrii cu

Iubirea a trecut pe lângă mine...

Erau pe luncă flori și ciripire
Și toate zărilor erau senine
Când am simțit aproape șoapta de iubire.

Iubirea m'a privit cu ochi de foc
Și mi-a șoptit cu buze 'nsăngerate;
Privirea ei te 'ncremenește 'n loc.
Iar glasul ei la inimă străbate.

Am apucat-o rugător de mână
Ca un copil pe mama lui ce pleacă
Și-am implorat-o ca pe-un tînger să rămîndă
În casa mea săracă.

Iar ea m'a 'mbrățișat cu brațe moi
Strivindu-mi buzele sub sărutări de jar.
Și capul mi-a culcat pe sânii goi,
Zămbindu-mi printre dinții de mărgăritar.

De-atunci am cunoscut tot ce-i frumos
Și mă simțeam în preajma fericirii,
Dar tot de-atunci știu ce e dureros
Și câte lacrimi verși în brațele iubirii.

George A. Petre.

LITERATURĂ

Iubire . . .

Ce e Fascismul?..

Reproducem spre orientare asupra intențiilor fasciei române din No. 2. an I. al ziarului „Fascismul” următoarele :

Fascismul înseamnă reacția contra demagogiei politice, contra parlamentarismului sterp, și contra internaționalismului.

Fascismul înseamnă revolta împotriva nimicniciei politicianilor, contra abuzurilor birocratice, contra speculei deșănțate, care apasă clasa de jos, ca și contra celor care sub diferite prețuri și forme, sapă temelile țării și națiunii românești.

Fascismul înseamnă naționalism integral, înseamnă dragoste fanatică pentru țara ta, înseamnă jertfa pentru binele ei.

Fascismul este și trebuie privit ca o religie nouă.

Religia ordinii, a erarhiei și a muncii. E icoana vie a democrației de mâine. Democrația ce nu se sprijină pe minciună și pe lîngusirea multimilor dela tribună și apăsarea lor din cabinete ministeriale — ci pe așezarea instituțiilor țării — pe baze sănătoase — care să dea dreptate celor buni și moarte celor răi.

Or în așa zisa democrație de astăzi, tocmai cei buni sînt în suferință

Fascismul mai înseamnă rededeptarea conștiinței naționale adormită.

Fascismul este de asemenea reacțiunea contra internaționalismului vician și venetic — care ne vrea pierzarea, fiindcă este strein de durerile și năzuințele neamului nostru.

Iată de ce vrăjmașii neamului defaimă fascismul și-l caută pețea prin cele mai lașe mijloace.

Fascismul înseamnă iarăși stăpînirea mijloacelor de producție de către români, și dreptul sfînt al românului — de-a trăi, înaintea tuturor — în țara sa.

Fascismul înseamnă încă revolta mîndriei noastre naționale, jignită de indolența și micimea politicianilor, ca și de obzărnicia și îndrăzneala mereu cescîndă-a streinilor, pripășiți la noi!

Fascismul înseamnă, în fine, unirea și ridicarea noastră a românilor, care ne iubim țara, împotriva ticăloșilor dinăuntrul țării și a vrăjmașilor din afara ei, care parcă și-au dat mîna, într'atîta opera lor nefastă se aseamăna și tînde în comun a ne ruina țara și risipi roadele victoriei, ce-am cîștigat-o cu atîta sînge.

O contrabandă de ouă

La Episcopia Bihorului s'a descoperit o contrabandă ingenioasă. „Societatea pentru exploatarea pădurilor din Ardeal” exporta în Ungaria un transport de lemne. La revizia făcută de agenții vamali s'au găsit într'un vagon 28 lăzi de ouă. Imediat s'au încunoștințat autoritățile și s'au pornit cercetările. Societatea exportatoare a declarat că ea nu este vinovată. Ouăle au fost vîndute la licitații iar vama și-a oprit drepturile sale.

Sosind în localitate secretarul societății forestiere a declarat autorităților că vinovatul este un oare care Salamon din Turda care a și fost arestat. În urma acestui fapt a fost suspendată procedura contra societății forestiere.

Instrucția e în curs contra nemitului Salamon.

Ținem să subliniem vigilența cu care-și fac datoria vameșii dela Episcopia Bihorului.

E o frumoasă carte de vizită pentru întreaga breaslă a vameșilor care prin dese potlogării descoperite pe la diferitele puncte a cam suferit, nu de mult moralmente,

FIRMELE...

Revenim asupra celor, ce am accentuat în numărul trecut, și încă odată ne spunem părerea că propunerea comisiei financiare a orașului este absolut justificată. Consiliul orașului a amînat aducerea unei decizii definitive, și a intervenit la Cluj unde în chestiunea impozitului asupra firmelor scrise în altă limbă — chestie fixată de altfel printr'un jurnal ministerial — ministerul a și decis.

Ziarele minoritare locale nu pierd nici această ocazie, de a arunca cu norolul și de a țipa după cum pot. A critica, pe bază de adevăr, le spunem și acum — este lucru cinstit, a defăima însă este obiceiul cavalierilor de industrie. Ziarul „Nagyvárad” cere pentru neadevăruri pronunțate a fost educat de către Comandamentul militar, spune: „Este la tot cazul semnificativ pofta cu care unii membri șovini din comisie fără orice premeditare au dorit să cetească din

textul absolut clarificat al legilor o interpretare care, jignind minoritățile le cauzează și pagubă.

„Nagyvárad Napló” declară „că darea conform propunerilor a fost pentru toți dăunătoare, nedreaptă, și pentru minoritari e și jignitoare și fără nici o cauză, ofenzătoare”.

Protestăm, ca intelectualii români cari își cunosc pe deplin datoria în funcțiunea lor să fie jigniți în acest fel. Dispune încă elementul românesc de atîta inteligență ca să înțeleagă rostul legilor românești. În ce privește firmele trebuie să se știe că orașul Oradea-Mare este oraș din România-Mare, iar cetățenii de aci trăind din favorurile comerțului, industriei — profesunilor românești, au să pronunțe în primul rînd caracterul național. — și apoi să servească spre orientare celor de — peste frontieră.

TEATRU ♦ LITERE ♦ ARTA INFORMAȚIUNI

Concerte

Un domn cărula nu vrem să-i dăm numele, intitulat pompos „baritonist de operă” (de la care operă?... din Mizil sau Urziceni?) a organizat o serie de concerte în ținuturile marginale ale țării. Acest domn are autorizații în regulă și recomandări dela Ministerul Cultelor și Artelor. După un concert dat în Satu-Mare, unde — spune el — a avut un succes colosal, a organizat un altul și în Oradea-Mare. Dat fiind că artistul e destul de necunoscut, ca nume, lumea nu s'a prea grăbit să meargă așa că a fost nevoit să-l amâne de două ori. Același sală a avut și la noul termen când în sfârșit s'a hotărât să cânte. Puținul public care a fost a plecat decepționat. Se credea că insuccesul se datoră șălii care era completamente goală.

O corespondență primită din Beiuș, pe unde artistul nostru ilustru s'a dus, să culeagă lauri ne arată că nu șălii se datorea nereușita concertelor organizate de acest „baritonist de operă” ci lipsei desăvârșite de școală tehnică interpretare și de orice temperament artistic.

„Frumoasele doine ale maestrului Brediceanu, ne spune corespondentul, au fost schimonosite într'un hal fără de hal.”

Ne întrebăm acum, cum se face că Ministerul Artelor dă autorizații și recomandări tuturor saltimbancilor? Mai dă-nule oare în București mentalitatea că provinciile alpine sunt atât de înapoiate în cele culturale-artistice încât să fie bun pentru ele, orice ucenic?

Nu ne-am compromis arta românească în Basarabia unde, din aceeași mentalitate, în loc ca să se trimită, la început, cei mai buni artiști cu cele mai bune repertorii, s'au trimis cărpaci cu... „Baba Hârca”?

Apoi cum rămâne cu prestigiul Ministerului Artelor?

Teatru.

Zilele trecute a debutat la teatrul orășenesc „Regina Maria” din Oradea-Mare baritonul dela opera română din Cluj Dl. Nicolae Brătianu. Și-a ales nenorocos rolul din Rigoletto. Partitura cere volum, putere și accente grave, de cari artistul nu dispune. Este un cântăreț inteligent, inteligența însă nu'l poate ajuta peste greutățile dinamice a rolului principal. Ensemblul a fost și în comparație cu prestațiile din anul trecut veșted, fără culorit — fără inimă și temperament.

Opera română din Cluj trece prin crize noi. Personalul artistic și tehnic a intrat în grevă. Nu primesc leafla în mod normal. Mai ales situația coriștilor este desperată. După informații Directorul se află de săptămâni de vreme la București, și nici până acum nu s'a întors neputând rezolvi chestiunile financiare și personale la Minister. Ar fi meritat prestigiul nostru de element de cultură, că în al 5-a an după războiu să i se dea cinstea cuvenită și posibilitatea de a munci serios și în liniștea dorită.

Redacționale. Incepând cu numărul de față d-l M. G. Samarineanu este angajat ca secretar de redacție al ziarului nostru.

Ziarul „Vestul României” va apare câțva timp Marția și Joia în două pagini iar Sâmbăta în patru pagini. Aceasta până la complectă organizare atât a redacției cât și a administrației.

Sperăm că publicul cetitor ne va aprecia eforturile și ne va da tot concursul ca să putem eși în 4—6—8 și 12 pagini așa cum proiectăm spre a putea umple golul care se simte în cultura românească aci în Oradea-Mare unde minoritățile au 4 cotidiene și peste zece periodice.

Noi privim cu încredere. Publicul să-și facă și el datoria.

LOCALE

Senatul de punere sub acuză s'a ocupat azi de chestia inovațiilor catastrofale dela băile Félix, și anume: Ion Postean și Ioan Pap. Senatul negăsindu-i inovații i-a pus pe picior liber.

Sâmbăta seara s'a declarat un incendiu în strada Gojdu la locuința negustorului Goldstein. Goldstein împreună cu soția și doi copii dormeau și nici nu știu de loc pentru cei trei s'o ducă vecinul lor Ritter, care după ce i-a salvat a început să se îngrijească și de avutul lor. Atinând însă o sârmă electrică care se rupse din casă a fost curentată și a murit pe loc.

Eri a avut loc înmormântarea lui Ritter iar negustorii din oraș au făcut colectă și au colectat peste 30.000 Lei pentru familia Ritter.

D-l Dr. Augustin Caba noul revizor al județului Bihor în locul d-lui Gh. Turbure, avansat ca inspector al învățământului primar, și-a luat serviciul în primire.

Cunoaștem din trecut activitatea pe tărâmul didactic a noului revizor — autor a 9 cărți didactice și o hartă a județului Bihor — și sperăm și așteptăm chiar lucruri frumoase dela d-sa. Scollile noastre primare au multe lipsuri. Acum un an au trebuit să-și închidă porțile multe din ele din cauza lipsei de combustibil. Apoi nu mai vorbim de lipsa de corp didactic și de localuri. Umplerea acestor goluri iată titlul de glorie pe care i-l dorim noului revizor.

Dr. Gheorghe Chidloșan medic special în boli și operații de gât consultă zilnic între orele 9-11 și 15-17. Str. Episc. Clorogariu No. 1. (Urtuca).

Căsătorii. Terezia Ioachini și Edmond S. Cosma cu onoare anunță căsătoria lor care va avea loc în ziua de 14 Oct. ora 5 d. m. în Biserica gr.-cat. din Str. Gojdu. Felicitările noastre.

Căsătorii. Duminecă 7 Octombrie la ora 6 p. m. a avut loc în catedrala gr.-or. ceremonia căsătoriei religioase a cunoscutului poet și colaboratorul nostru George A. Petre cu d-ra Maria Kiș. Nuni au fost d-l George Bota și d-na Ida Kiș. Felicitările s'au prezentat atât în biserică cât și în locuința socriilor mici din Str. Potcovari No. 21. Dorim nollor căsătorii fericite.

Proprietarul hotelului „Parc” d-lu Oradea-Mare Weiszlovich Emil a fost înaintat Consiliului de Războiu din Cluj, Sâmbăta, 6 a lunii cor.

Numitul a fost citat pentru că ia parte la acțiunea publică întentată contra lui. Nu s'a prezentat, și astfel Comenduirea Pieții a ordonat aducerea la Comenduire. A fost adus acompaniat de un Domn ofițer și un subofițer. La Comenduire, i s'a adus la cunoștință că va fi înaintat la Cluj, sub escortă. Weiszlovich a cerut răgaz, ca să-și aranjeze lucrurile în biroul său. Prevenient cum este d. colonel Bardossy i-a acordat acest favor, și Weiszlovich a luat dispoziții, că încât nu reîntorce până în ziua de Marți 9 cor. hotelul să fie închis. El nu autorizează pe nimeni cu conducerea hotelului.

Weiszlovich este bine cunoscut înaintea publicului călător precum și înaintea autorităților locale. Are hotelul său poate cel mai bine îngrijit din întreaga țară. Fire cam bruscă a dat autorităților mult de lucru, contra lui s'a făcut mute plângeri Consiliului de războiu.

Acestea în urma desbaterilor vor fi unite la un loc și se va judeca procesul cumulat asupra tuturor încriminărilor cari i s'au adus. Este încă în amintirea tuturor evacuarea lui Klein Simon din localul eliberat de oficiul de închiriere d-lui Stupariu propr. al drogeriei Carmen Sylva. Atunci a declarat d. Weiszlovich, că el este domn în casa lui, și Klein să nu iasă decât cu forța brachială, care i se va ocleca.

Intr'un timp chiar a avut cutezanța să declare că în proprietatea sa nu poate tolera pe români. — Am pe unul — spunea d-sa, făcând aluzie la farmacistul Păcală; dacă ni s'ar impune ca să măl adăpostesc pe unul, mai bine dau foc imobilului.

Mai pe urmă s'a provocat un incident cu d. căp. Petrescu, care la ora 1 noaptea a dorit să cerceteze pe un cunoscut de al său, care avea cameră la hotelul „Parc”.

Weiszlovich a intervenit în chestiune, nu a admis intrarea, și vorbă după s'a provocat un scandal în urma căruia d. Căpitan era aproape necesitat să-și folosească arma, iar Weiszlovich a ridicat cuțitul.

Cons. de Războiu va judeca într'o chestiune, care interesează și publicul românesc din Oradea-Mare. Știm cu toții foarte bine, că acest domn până azi a trăit bine din bunurile Țării românești, și că întotdeauna a fost semnalat ca unul dintre aceia cari nu se silesc a cunoaște împrejurările de acum.

Buletin Politic

O „anumită presă” care gonește după senzații dă, dela un timp începe fel de fel de soluții în chestia remanierii. Ba uneori aduce chiar și nume de miniștri cari vor fi înlocuiți din guvern pe simplul motiv că această presă nu-i vede bine. Și tot ea prin redacțiile din Sărindar soluționează criza, recomandând pe noli succesori.

De fapt până acum chestia remanierii nu a fost încă luată serios în discuție. Abia în consiliul de miniștri care va avea loc astăzi, sub președinția Primului Ministru, se va discuta. Avem motive însă să credem că nu se va face nici o remanieră.

O cooperativă de consum în Aleșd

Primim la redacție un apel iscălit de 52 de fruntași intelectuali din Aleșd cari au luat inițiativa înființării unei cooperative de consum și valorizare a produselor din acea plasă. Apelul e inimos. Pe lângă Cooperativa inițiatorii au mai proiectat și o bancă populară și un cazinou român.

A stăru asupra necesității acestor instituții ar fi de prisos. Cu toții ne-am convins că nimic solid nu poți face, nici organizație politică, nici culturală fără a avea la bază organizația financiară și economică. Combaterea marelui exod de străini care ne-au năpădit țara și cari zi de zi pun mâna pe avutul nostru, nu o putem organiza mai eficace decât prin o puternică cooperare a capitalurilor românești.

Și e bine că intelectualii din Aleșd au înțeles acest lucru. Pe lângă folosul material pe care-l pot avea prin înființarea acestor instituții pot mai ridica cu mult nivelul cultural al poporului organizând, ceva mai târziu, bibliotecă populară și un ciclu de conferințe pe la sate.

Dorim intelectualilor inițiatori tot succesul.

Primăria orașului Beiuș.
No. 1144/923.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință publică, că comuna Beiuș în baza hotărârei reprezentanței comunale No. 120/1923 în ziua de 18 Octombrie 1923, la orele 11 a. m. prin licitație publică va da în arendă pe 5 (cinci) ani consecutivi Moara de apă, care formează proprietatea comunei.

Prețul de strigare: 40 q grâu în natură ori în numerar socotind prețul de piață. Condițiunile să pot vedea în biroul primarului al comunei Beiuș în zilele de lucru între orele oșcease.

Beiuș, la 4 Octombrie 1923.
Primar: N. Cosma.
Abrudan.

O ticăloșie care începe să devie sistem

Violarea scrisorilor și sustragerea hârtiilor monedă din ele.

După Timișoara, Oradea-Mare, Brașovul, iată că și în Satu-Mare s'au descoperit mari fraude la poșta. Funcționari ticăloși sustrag din scrisori sumele de bani cari se trimet și ani întregi, nu sunt descoperiți.

Dacă ar fi ceva mai inteligenți acești excroci și n'ar începe viața cea de destrăbălare și luxul bătător la ochi, ar putea să opereze viața întregă fără ca forurile competente să observe nimic. E trist, foarte trist acea fapt; — aceasta ne arată debandada care domnește în administrația noastră unde totul se lasă la voia întâmplării și mai ales starea morală în care ne zbatem. Oare n'avem nimeni conștiință? Și dacă se știe — căci s'a dovedit în destul — nu avem nici o posibilitate ca să înfrânăm ticăloșiile? Nu există nici un control?

Dar să povestim, după ziarul „Satu-Mare” cum se opera la poșta din Satu-Mare.

Vineri 5 Oct. au fost arestați funcționarii poștali Miklósy István și Kovács Ștefan care dela o vreme începeau duceau o viață destrăbălată deși au un salariu de 1300 Lei pe lună. Siguranța, intrigată i-a pus în urmarire și s'a aflat că Kovács în fiecare săptămână schimba dolari. Făcându-se o descindere la ora 5 la locuința lui Miklósy István care încă dormea s'au găsit peste 100 scrisori sosite din America. Toate erau desfăcute. După ce sustrăgeau banii din ele unele le lipeau la loc iar celelalte — acele în care se scria de bani — le rupeau.

După cele aflate de siguranță se pare excroci violau și pachetele de mărfuri de unde se sustrăgeau diferite obiecte.

TELEFON 3-98

PRODUSELE FABRICEI DE BEIUȘ
CZELL
DIN CLUJ

Din cauza calitatilor lor neîntrecute sunt Mărcile Conducătoare

Lloyd 1749-24.

Berea nutritoare „Hercules”
și Berea deschisă „Monoster”

Cine dorește să bea bere bună să
ceară pretutindeni numai pe acestea.

Depon principal la Oradea-Mare „ORIENT” S. A. pentru Industrie și Comerț
Str. Gălányi, 5-7. Telefon 3-98.